

gamle Næringsordning viste overfor nye Tanker og ligeledes overfor ændrede tekniske og kommercielle Betingelser.

Den lille Bog, som Dr. *Åkerman* har udgivet, er unægteligt af en anden Støbning. Den repræsenterer et Forsøg paa at naa ind til Kærnen i Striden om Industrialismen. Hvad har den betydet for Kulturen, for det vanskelig bestemmelige Begreb, som hedder menneskelig Lykke, og hvad byder den Nutids Mennesker? I træffende og velformede Bemærkninger redegør Forfatteren for Kommunikationsvæsenets imponerende Udvikling, som samtidig med at forkorte alle Afstande, har forlænget Tiden og Haand i Haand med Industrialismens Vækst, nivelleret Sæder og Livsførelse. Forfatteren gaar fra Nationaløkonomiens Omraade over paa Filosofiens og konfronterer her Kausalitetsloven med Troen paa Viljens Frihed. „Varje människa, som insett sin egen begränsning, har därmed i större eller mindre grad genomkämpat konflikten mellan viljans bundenhet och viljans frihet. Ju fler individer, som genom en sådan självbesinning avskilja sig från den yttre påtvungna kollektiviteten, desto mer ökas möjligheterna för en fullständig frigörelse från den mekanisering, som följt i industrialismens spår“. Lidt ujævn og ikke ligefrem lysende klar er den følgende Undersøgelse, som over et fortrinligt Afsnit om: „Industrialism och krig“ fører frem til en Hyldest til „den helgjutna personligheten“, som i første Række har Betingelse for at præge Kulturen. Forfatteren ser forhaabningsfuldt paa de seneste Generationers Erfaringer, som efter hans Mening „ger löften om individens ökade frigörelse från den icke önskvärda delen av mekaniseringens inflytande“, og slutter Bogen med et Ønske, som i hvert Fald ikke vil vække Modsigelse, om, at Fremtiden maa vise os et Samfund, i hvilket „industrialism och kultur“ forenes.

Sven Røgind.

WILHELM KEILHAU: *Streiflys over Marx*. Aschehoug, Oslo (102 S.) 1932.

I de af Bergens socialøkonomiske Forening udgivne Skrifter har Dr. Keilhau udgivet et Streiflys over Marx, der danner et værdifuldt Korrektiv til Johan Vogts „Marxistiske Værdilære“. Keilhau overrasker stadig; udmærket som Økonom og Historiker, er han end mere Erkendelsestheoretiker; hans Kritik over Marx' Forudsætninger saavel som af Læren om Merværdien, den historiske Materialisme og den dialektiske Metode er Mønster paa ret Tænken; særlig vil man huske hans Undersøgelse af

gamle Næringsordning viste overfor nye Tanker og ligeledes overfor ændrede tekniske og kommercielle Betingelser.

Den lille Bog, som Dr. *Åkerman* har udgivet, er unægteligt af en anden Støbning. Den repræsenterer et Forsøg paa at naa ind til Kærnen i Striden om Industrialismen. Hvad har den betydet for Kulturen, for det vanskelig bestemmelige Begreb, som hedder menneskelig Lykke, og hvad byder den Nutids Mennesker? I træffende og velformede Bemærkninger redegør Forfatteren for Kommunikationsvæsenets imponerende Udvikling, som samtidig med at forkorte alle Afstande, har forlænget Tiden og Haand i Haand med Industrialismens Vækst, nivelleret Sæder og Livsførelse. Forfatteren gaar fra Nationaløkonomiens Omraade over paa Filosofiens og konfronterer her Kausalitetsloven med Troen paa Viljens Frihed. „Varje människa, som insett sin egen begränsning, har därmed i större eller mindre grad genomkämpat konflikten mellan viljans bundenhet och viljans frihet. Ju fler individer, som genom en sådan självbesinning avskilja sig från den yttre påtvungna kollektiviteten, desto mer ökas möjligheterna för en fullständig frigörelse från den mekanisering, som följt i industrialismens spår“. Lidt ujævn og ikke ligefrem lysende klar er den følgende Undersøgelse, som over et fortrinligt Afsnit om: „Industrialism och krig“ fører frem til en Hyldest til „den helgjutna personligheten“, som i første Række har Betingelse for at præge Kulturen. Forfatteren ser forhaabningsfuldt paa de seneste Generationers Erfaringer, som efter hans Mening „ger löften om individens ökade frigörelse från den icke önskvärda delen av mekaniseringens inflytande“, og slutter Bogen med et Ønske, som i hvert Fald ikke vil vække Modsigelse, om, at Fremtiden maa vise os et Samfund, i hvilket „industrialism och kultur“ forenes.

Sven Røgind.

WILHELM KEILHAU: *Streiflys over Marx*. Aschehoug, Oslo (102 S.) 1932.

I de af Bergens socialøkonomiske Forening udgivne Skrifter har Dr. Keilhau udgivet et Streiflys over Marx, der danner et værdifuldt Korrektiv til Johan Vogts „Marxistiske Værdilære“. Keilhau overrasker stadig; udmærket som Økonom og Historiker, er han end mere Erkendelsestheoretiker; hans Kritik over Marx' Forudsætninger saavel som af Læren om Merværdien, den historiske Materialisme og den dialektiske Metode er Mønster paa ret Tænken; særlig vil man huske hans Undersøgelse af

de hegelske tre Led. Interessant er ogsaa den Linie, Forfatteren drager fra Hegel og Feuerbach til Marx, hvor Keilhau viser sig som en skolet Filosot. Halvdelen af Skriftet omhandler Marx' Liv, hans Nedstamning fra jødiske Rabbinere, hans Svigten i 1848, hans Forhold til Danmark (det slesvig-holstenske Oprør), hans ulykkelige Liv i England, hans Kærlighed til sin Hustru og Utaknemmelighed overfor Engels og hans smaa Eskapader i gammel konservativ Tankegang. Forf. ser i Marx den Økonom, der først forstod det dynamiske Samfund, men viser ogsaa, hvormeget han var afhængig ikke blot af klassisk Økonomi, men ogsaa af Erfaringerne fra Englands sociale Forhold: dømmende fra England fik han ligesaa lidt som Ricardo Øje for Bonden. Studenterne gør vel i som Indledning til Studiet af Marx at læse Keilhaus lille Bog.

L. V. Birck.

Brugsforeningsstatistik 1931. Udg. af Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger. København 1932. 132 Sider.

Fra F. D. B.'s Statistikudvalg foreligger nu 4. Beretning: Brugsforeningsstatistik for 1931. Materialet er noget bedre end tidligere. Det omfatter Indberetninger fra 1457 Foreninger ell. 84 pCt. af de til Fællesforeningen sluttede Brugsforeninger (Det samlede Antal Brugsforeninger i og udenfor F. D. B. var i 1930: 1823). Paa Grundlag af Indberetningerne anslaaes Medlemstallet i samtlige de til F. D. B. sluttede Brugsforeninger til at være ca. 304 000, hvilket betyder, at $\frac{1}{3}$ af Danmarks Husstande forsynes med de vigtigste Livsfornødenheder gennem Fællesforeningen. I Hovedtabel i Beretningen omhandler en Række almindelige Forhold, Omsætning, og Drift samt Status. 43 pCt. af Brugsforeningerne handler med ikke-Medlemmer og maa altsaa have løst Næringsbevis og betale Skat. Angaaende Kreditydelsen oplyses, at 70.8 pCt. af Foreningerne overhovedet ikke hæfter for udestaaende Fordringer hos Medlemmerne og kun 4,8 pCt. for samtlige udestaaende Fordringer hos Medlemmerne. Med Hensyn til dette vanskelige Punkt synes Tendensen dog at gaa i Retning af, at Foreningerne overtager større og større Ansvar for Gælden. Den samlede Omsætning samt Butiksvareomsætningen ansattes til henholdsvis 238 og 185 Mill. Kr., hvilket i Forhold til sidste Aar betyder en Nedgang paa ca. 10 pCt., medens Brugsforeningernes Prisstatistik viser et Prisfald paa ca. 15 pCt. Driftsresultatet udviser en Bruttoindtægt paa 17,6 pCt. af Omsætningen. Nettooverskudet udgør 7,9 pCt., noget mindre end i 1930.